

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžo/13/2014
Identifikačné číslo spisu: 7013200486
Dátum vydania rozhodnutia: 24.09.2015
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2015:7013200486.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členiek senátu JUDr. Júlie Horskej a JUDr. Judity Kokolevskej, v právnej veci navrhovateľa Ing. J. L., bytom R. č. XX, proti odporcovi Centru právnej pomoci, so sídlom v Bratislave, Nám. Slobody 12, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu z 1. februára 2013, sp. zn. 2N/1772/12, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 28. októbra 2013, č. k. 4Sp/9/2013-39, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 28. októbra 2013, č. k. 4Sp/9/2013-39 m e n í tak, že napadnuté rozhodnutie odporcu z 1. februára 2013, sp. zn. 2N/1772/12 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 28. októbra 2013, č. k. 4Sp/9/2013-39 vo výroku o povinnosti navrhovateľa zaplatiť súdny poplatok 35 eur z r u š u j e.

Účastníkom náhradu trov konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom z 28. októbra 2013, č. k. 4Sp/9/2013-39 potvrdil rozhodnutie odporcu z 1. februára 2013, sp. zn. 2N 1772/12, ktorým odporca nepriznal navrhovateľovi nárok na poskytnutie právnej pomoci podľa § 10 ods. 5 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi (ďalej len „zákon o bezplatnej právnej pomoci“ alebo „ZBPP“) z dôvodu, že vec posúdil ako zrejmu bezúspešnosť a jednou z podmienok poskytnutia právnej pomoci podľa zákona o bezplatnej právnej pomoci je vylúčenie zrejmej bezúspešnosti veci. Krajský súd ďalšími výrokmi rozsudku zaviazal navrhovateľa na povinnosť zaplatiť štátu súdny poplatok vo výške 35 eur na účet Krajského súdu v Košiciach a nepriznal navrhovateľovi právo na náhradu trov konania.

Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyplýva, že navrhovateľ podal dňa 29. mája 2012 odporcovi žiadosť o poskytnutie právnej pomoci vo veci podania dovolania voči uzneseniu Krajského súdu v

Košiciach z 30. decembra 2011, č.k. 14CoE/83/2011-251 (dovolanie zo 6. marca 2012), ktorým na základe odvolania navrhovateľa ako povinného proti uzneseniu Okresného súdu Spišská Nová Ves z 25. marca 2011, č.k. 1 Er/2577/2001-207 boli odmietnuté námietky navrhovateľa ako povinného proti udeleniu príklepu a bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa vo výroku o schválení príklepu udeleného vydražiteľovi C. G.. Ďalej mal krajský súd preukázané, že odporca nepriznanie nároku navrhovateľovi na poskytovanie právnej pomoci odôvodnil nespĺnením zákonnej podmienky pre priznanie práva na poskytnutie právnej pomoci podľa § 6 ods. 1 písm. b/ zákona o bezplatnej právnej pomoci, t.j. z dôvodu, že u navrhovateľa ide o zrejmu bezúspešnosť sporu lebo v prípade navrhovateľa nie je daný dôvod prípustnosti dovolania v zmysle § 237 OSP. Pretože nespĺnenie čo i len jednej z podmienok podľa § 6 ods.1 zákona o bezplatnej právnej pomoci má za následok negatívne rozhodnutie o žiadosti žiadateľa, odporca sa zvyšnými zákonnými podmienkami pre priznanie nároku nezaoberal.

Krajský súd sa zaoberal jednotlivými dôvodmi dovolania navrhovateľa podľa § 237 písm. d/, g/ a f/ OSP, pričom podľa názoru krajského súdu navrhovateľ nepreukázal existenciu týchto dovolacích dôvodov. Krajský súd preto dospel k záveru, že v konaní nebola splnená jedna z troch podmienok, ktoré musia byť v zmysle § 6 ods. 1 zákona o bezplatnej právnej pomoci kumulatívne splnené pre priznanie nároku na právnu pomoc, a preto odporca v súlade so zákonom nepriznal navrhovateľovi nárok na poskytnutie právnej pomoci.

O trovách konania krajský súd rozhodol podľa § 250l ods. 2, § 250k OSP a neúspešnému navrhovateľovi ich náhradu nepriznal. Neúspešnému navrhovateľovi bola krajským súdom v súlade s ustanovením § 2 ods. 4 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v platnom znení a položky č. 10e sadzobníka súdnych poplatkov tvoriaceho prílohu tohto zákona uložená povinnosť zaplatiť súdny poplatok 35,- eur.

Proti rozsudku krajského súdu podal včas odvolanie navrhovateľ, v ktorom namietal, že rozsudok je v celom rozsahu nesprávny a nezákonný. Uviedol, že odporca posúdil vec ako zrejme bezúspešnú aj napriek tomu, že v dovolacom konaní je povinné zastúpenie advokátom. Navrhovateľ je toho názoru, že spĺňa všetky zákonom stanovené podmienky pre priznanie nároku na právnu pomoc. Okrem iného uviedol, že v zmysle judikatúry k § 237 OSP dovolanie je prípustné z dôvodov vymedzených nedostatkov konania, ktoré majú za následok tzv. zmätočné rozhodnutie. Zákon taxatívne vypočítava sedem takýchto možných prípadov (písm. a/ až g/). Pri podaní dovolania dovolací súd skúma „ex offio“, či tieto podmienky dovolania nie sú splnené. Navrhovateľ poukázal, že ak odporca má za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu je preskúmateľné a riadne odôvodnené a preto je dovolanie v tomto bode neprípustné nezistiac existenciu prípustnosti dovolania v zmysle § 237 OSP a ak odporca posúdil vec ako zrejmu bezúspešnosť, aj napriek tomu, že v dovolacom konaní je povinné zastúpenie (Krajský súd v Košiciach napadnutým rozsudkom toto rozhodnutie odporcu potvrdil), vyvstáva otázka, či zo strany krajského súdu (aj odporcu) nejde o prejudikovanie rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Navrhovateľ tiež namietal, že Krajský súd v Košiciach pojednával vec v jeho neprítomnosti, napriek tomu, že sa na deň 28. októbra 2013 ospravedlnil a nesúhlasil s prejednaním veci v jeho neprítomnosti. Záverom navrhovateľ poukázal, že v rozsudku krajského súdu je uvedený odporca Centrum právnej pomoci, Námestie slobody č. 12, Bratislava, a nie prvostupňový správny orgán Centrum Prešov, a preto žiadal súd o vyjadrenie, či rozsudkom podľa § 250l rozhodol krajský súd o opravnom prostriedku proti neprávoplatnému rozhodnutiu správneho orgánu, alebo proti právoplatnému rozhodnutiu správneho orgánu (Centrum právnej pomoci, Námestie slobody č. 12, Bratislava).

Odporca sa k odvolaniu navrhovateľa nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1veta prvá OSP), preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v medziach podaného odvolania (§ 212 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1veta prvá OSP), odvolanie prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 veta prvá OSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá a § 211 ods. 2 OSP) a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa treba vyhovieť.

Podľa § 5 ods.1 zákona o bezplatnej právnej pomoci zriaďuje sa Centrum právnej pomoci (ďalej len „centrum“) ako štátna rozpočtová organizácia, ktorá poskytuje právnu pomoc podľa tohto zákona svojimi zamestnancami, určenými advokátmi a mediátormi.

Podľa § 5 ods. 4 zákona o bezplatnej právnej pomoci sídlom centra je Bratislava.

Podľa § 5 ods. 7 zákona o bezplatnej právnej pomoci centrum zabezpečuje primeranú a rovnomernú dostupnosť svojich služieb na celom území Slovenskej republiky spravidla prostredníctvom kancelárií centra.

Podľa § 10 ods. 1 zákona o bezplatnej právnej pomoci konanie o nároku na poskytnutie právnej pomoci (ďalej len „konanie“) sa začína podaním písomnej žiadosti doloženej dokladmi preukazujúcimi skutočnosťami uvedené v žiadosti, ktorú podáva žiadateľ na tlačive. Doklady preukazujúce, že sa žiadateľ nachádza v stave materiálnej núdze, nesmú byť staršie ako tri mesiace. Žiadosť musí obsahovať meno a priezvisko žiadateľa, jeho trvalý alebo prechodný pobyt a rodné číslo. Na výzvu centra žiadateľ doplní v primeranej lehote určenej centrom ďalšie údaje a doklady týkajúce sa skutočností rozhodujúcich na posúdenie nároku na poskytnutie právnej pomoci, ktorá nesmie byť kratšia ako desať dní; centrum podľa možnosti zabezpečí doklady a iné potrebné údaje, ktorými disponujú štátne orgány, obce, notári a iné právnické osoby a fyzické osoby povinné poskytovať súčinnosť podľa tohto zákona.

Podľa § 10 ods. 5 zákona o bezplatnej právnej pomoci centrum rozhodne o žiadosti do 30 dní od doručenia žiadosti, ktorá spĺňa náležitosti podľa odseku 1; túto lehotu nemožno predĺžiť. Proti rozhodnutiu, ktorým sa priznáva nárok na poskytnutie právnej pomoci, nie je možné podať opravný prostriedok. Ak centrum rozhodne, že nárok na poskytnutie právnej pomoci nepriznáva, možno v lehote 15 dní od doručenia rozhodnutia podať prostredníctvom centra odvolanie na príslušný krajský súd, o čom centrum žiadateľa náležite poučí v odôvodnení rozhodnutia.

Podstatou správneho súdnictva je ochrana práv občanov a právnických osôb, o ktorých sa rozhodovalo v správnom konaní; ide o právny inštitút, ktorý umožňuje, aby sa každá osoba, ktorá sa cíti byť rozhodnutím či postupom orgánu verejnej správy poškodená, dovolala súdu, ako nezávislého orgánu a vyvolala tak konanie, v ktorom správny orgán už nebude mať autoritatívne postavenie, ale bude účastníkom konania s rovnakými právami, ako ten, o koho práva v konaní ide.

Podľa ustanovení tretej hlavy Občianskeho súdneho poriadku sa postupuje v prípadoch, v ktorých zákon zveruje súdom rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti neprávoplatným rozhodnutiam správnych orgánov (§ 250l ods. 1 OSP).

Podľa § 250l ods. 2 OSP pokiaľ v tejto hlave nie je ustanovené inak, použije sa primerane ustanovenie druhej hlavy s výnimkou § 250a.

Predovšetkým k námietkam navrhovateľa vo vzťahu k označeniu odporcu v rozsudku krajského súdu a ku konaniu podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku treba uviesť, že z citovaných ustanovení zákona o bezplatnej právnej pomoci vyplýva, že v konaní o nároku na poskytnutie právnej pomoci rozhoduje Centrum právnej pomoci, ktoré má sídlo v Bratislave, pričom však zabezpečuje dostupnosť svojich služieb na celom území Slovenskej republiky prostredníctvom kancelárií centra. Stále však ide o tú istú právnickú osobu, so sídlom v Bratislave. Pokiaľ Krajský súd v Košiciach označil za odporcu Centrum právnej pomoci, so sídlom v Bratislave, Námestie slobody č. 12 (a nie Centrum právnej pomoci, Kanceláriu Prešov), neznamená to, že krajský súd označil za odporcu druhostupňový správny orgán namiesto prvostupňového správneho orgánu, lebo uviedol právnickú osobu, ktorá vo veci žiadosti navrhovateľa rozhodla ako správny orgán v prvom stupni. Proti rozhodnutiu centra o nepriznaní právnej pomoci možno v zmysle § 10 ods. 5 zákona o bezplatnej právnej pomoci podať prostredníctvom centra odvolanie na príslušný krajský súd. Z uvedeného potom vyplýva, že sudy v správnom súdnictve môžu preskúmať rozhodnutie centra o nepriznaní právnej pomoci len postupom podľa tretej hlavy piatej

časti Občianskeho súdneho poriadku (podľa §250l a nasl. OSP). Krajský súd preto správne rozhodoval o opravnom prostriedku proti neprávoplatnému rozhodnutiu centra podľa § 250l a nasl. OSP.

Taktiež Najvyšší súd Slovenskej republiky nemohol prihliadnuť na námietku navrhovateľa, že krajský súd pojednával v jeho neprítomnosti, napriek jeho ospravedlneniu a nesúhlasu s prejednaním veci v jeho neprítomnosti, lebo navrhovateľ síce doručil krajskému súdu ospravedlnenie sa z pojednávania, avšak výslovne nepožiadala krajský súd o odročenie pojednávania v zmysle § 119 ods. 1 a 2 OSP z niektorého dôležitého dôvodu, pre ktorý by sa pojednávanie mohlo odročiť.

Súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní. Ak sa riadne predvolaný účastník nedostaví na pojednávanie ani nepožiadala z dôležitého dôvodu o odročenie, môže súd vec prejednať v neprítomnosti takého účastníka; prihliadne pritom na obsah spisu a dosiaľ vykonané dôkazy (§ 101 ods. 2 OSP). V ospravedlnení sa z pojednávania navrhovateľ uviedol, že sa ospravedľuje z pojednávania z rodinných dôvodov, a to zdravotného stavu jeho manželky a starostlivosti o dve maloleté deti. Navrhovateľ teda okrem toho, že nepožiadala o odročenie pojednávania, ani nepriložil listinné dôkazy, ktoré by mohli zakladať dôležitý dôvod, pre ktorý by sa pojednávanie mohlo odročiť. Byť prítomný na pojednávaní je právom účastníka konania, avšak keď toto svoje právo bez dôležitého dôvodu nevyužije, môže súd vec prejednať v neprítomnosti účastníka.

Predmetom súdneho prieskumu podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku bolo rozhodnutie odporcu o nepriznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci podľa zákona o bezplatnej právnej pomoci z dôvodu, že vo veci nemožno vylúčiť zrejmu bezúspešnosť sporu. Navrhovateľ žiadala od odporcu priznanie nároku na bezplatnú právnu pomoc vo veci dovolania voči uzneseniu Krajského súdu v Košiciach z 30. decembra 2011, č.k. 14CoE/83/2011-251, ktorým Krajský súd v Košiciach odmietol námietky povinného proti udeleniu príklepu a potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa vo výroku o schválení príklepu udeleného vydražiteľovi C. G..

Krajský súd sa v podstate stotožnil s názorom odporcu o zrejmej bezúspešnosti sporu, v dôsledku čoho navrhovateľ nespĺňa jednu z troch kumulatívnych podmienok pre priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky však v predmetnom prípade považuje rozhodnutie krajského súdu ako aj rozhodnutie odporcu za vychádzajúce z nesprávneho právneho posúdenia, lebo ako už vo svojich predchádzajúcich rozhodnutiach najvyšší súd judikoval (napr. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. júna 2014, sp. zn. 5Sžo/11/2014, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. októbra 2013, sp. zn. 5 Sžo/55/2013), existenciu vád uvedených v § 237 OSP skúma a na ne prihliada dovolací súd nielen na námietku dovolateľa, ale z úradnej povinnosti bez zreteľa na to, či dovolateľ existenciu vady tvrdil alebo netvrdil, a teda v dovolacom konaní resp. v konaniach, v ktorých zákon ukladá súdu z úradnej povinnosti skúmať skutočnosti potrebné pre zistenie skutkového stavu (§ 120 ods. 2 OSP, § 242 ods. 1 OSP), je zrejma bezúspešnosť, osobitne tak, ako je zadefinovaná v § 8 zákona o bezplatnej právnej pomoci, povahou veci vylúčená.

Ide totiž o konania v tak citlivých veciach, že zákonodarca považoval za potrebné poskytnúť účastníkom širšiu ochranu ich práv tým, že uložil súdu povinnosť aktívne zisťovať skutočnosti a dôkazné prostriedky nad rámec návrhov účastníkov, ktorí by inak, napríklad z dôvodu neznalosti práva alebo faktickej či právnej nemožnosti určitý dôkaz obstaráť, boli na svojich právach a právom chránených záujmoch poškodení.

Pojem zrejmej bezúspešnosti v spore bol v našom právnom poriadku pôvodne obsiahnutý len v § 138 ods. 1 OSP v súvislosti s posudzovaním návrhu účastníka konania o oslobodení od platenia súdnych poplatkov, keď OSP pre priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov vylučuje zrejme bezúspešne uplatňovanie alebo bránenie práva. Občiansky súdny poriadok však konkrétne neupravuje, čo je potrebné pod týmto pojmom rozumieť. Zákon o bezplatnej právnej pomoci príkladmo uvádza, na čo je potrebné prihliadať pri posudzovaní zrejmej bezúspešnosti sporu, keďže jednou z podmienok pre priznanie tohto nároku je, že nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu. Pri aplikácii § 138 OSP všeobecné

súdy judikovali, že o zrejmu bezúspešnosť sa jedná najmä vtedy, ak už zo skutkových tvrdení žiadateľa je nepochybné, že mu vo veci nemôže byť vyhovené.

V prejednávanej veci žiadal navrhovateľ v správnom konaní vedenom u odporcu priznanie nároku na právnu pomoc vo veci dovolania zo 6. marca 2012 voči uzneseniu Krajského súdu v Košiciach z 30. decembra 2011, č.k. 14CoE/83/2011-251.

Podmienky prípustnosti dovolania voči rozsudku upravuje Občiansky súdny poriadok v § 236, § 237 a § 239 (v predmetnom prípade v znení účinnom do 31. decembra 2014). Platí pritom, že aj keď nie je dovolanie voči uzneseniu prípustné podľa § 239 OSP, musí súd skúmať, či dovolaním napadnuté rozhodnutie nie je zaťažené niektorou z vád podľa § 237 OSP. Prípustnosť dovolania podľa § 237 OSP nie je daná tvrdením dovolateľa, že rozhodnutie odvolacieho súdu je postihnuté niektorou z vád v tomto ustanovení uvedenou, ale je prípustné len vtedy, ak rozhodnutie skutočne takouto vadou aj trpí. Ak dovolací súd zistí, že rozhodnutie nie je niektorou z uvedených vád postihnuté, dovolanie odmietne, nakoľko smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné.

Ako už bolo uvedené vyššie, existenciu vád uvedených v § 237 OSP skúma a na ne prihliada dovolací súd nielen na námietku dovolateľa, ale z úradnej povinnosti bez zreteľa na to, či dovolateľ existenciu vady tvrdil alebo netvrdil. Ak zistí, že rozhodnutie odvolacieho súdu trpí takouto vadou, toto rozhodnutie zruší.

Možno preto konštatovať, že v danom prípade navrhovateľ požiadal odporcu o poskytnutie právnej pomoci vo veci dovolania, a teda vo veci, ktorej povaha vylučuje zrejmu bezúspešnosť sporu pre účely poskytnutia právnej pomoci podľa zákona o bezplatnej právnej pomoci.

Pre úplnosť treba uviesť, že rozhodnutie o nepriznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci podľa zákona o bezplatnej právnej pomoci predstavuje obmedzenie práva na súdnu a inú právnu pomoc garantovaného ústavou, preto je nanajvýš nutné brať do úvahy čl. 13 ústavy tak, aby do tohto práva bolo zasiahnuté skutočne len v nevyhnutnej miere a vždy v súlade so zákonom.

Vzhľadom na uvedené, odvolací súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie odporcu vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci, pričom krajský súd sa s ním stotožnil, a preto rozsudok krajského súdu zmenil, napadnuté rozhodnutie odporcu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie v súlade s § 250ja ods. 3 v spojení s § 250l ods. 2 OSP.

V novom konaní odporca opätovne posúdi žiadosť navrhovateľa z hľadiska splnenia podmienok ustanovených v § 6 ods. 1 zákona o bezplatnej právnej pomoci, pričom vo vzťahu k zisťovaniu zrejmej bezúspešnosti je viazaný právnym názorom najvyššieho súdu vysloveným v tomto rozsudku (§ 250r OSP).

Vzhľadom k tomu, že navrhovateľ bol v konaní o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu správneho orgánu úspešný, nie je poplatníkom podľa zákona o súdnych poplatkoch (§ 2 ods. 4 druhej vety zákona o súdnych poplatkoch). Následkom toho stratil oporu v zákone výrok rozsudku krajského súdu, ktorým bola navrhovateľovi uložená poplatková povinnosť, preto ho najvyšší súd zrušil (§250ja ods. 3 veta druhá OSP a § 221 ods. 1 písm. i/ OSP).

O trovách konania rozhodol najvyšší súd podľa § 224 ods. 2 OSP v spojení s § 250k OSP, § 250l ods. 2 OSP. Keďže úspešnému navrhovateľovi trovy v konaní nevznikli, najvyšší súd mu nemohol priznať ich náhradu.

Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.